

آذربایجان و خلیج تورکوسوچه بی-ماتال

Hz.SÜLEYMAN'la QARINÇA

Hikmet Hüseyov

Häläcikä Çevirgili:
Äli Äsgär Cämrası

2016

آذربایجان و خلیج تورکوسوچه بی‌ماتال

**HZ.SÜLEYMAN'la
QARINÇA/QAMURÇAQ
HÄKAYÄTİ**

Hikmet Hüseyov

Häläcikä Çevirgili:

Äli Äsgär Cämrası

2016

بوكتاب تقدیم اولتا:

رحمت لیک ، جنت مکان سولطان خالاما کی، کۆزۆ یومولغورقاتا ،خلچ
تیلی له تیززیلیک ائتدی و سۆزلرینک منہ آنکلاتدی تا من دق خلچ تیلینک
کل گیلی کالاروموز اللریئه اثریری گم/قم

جدول آسان خوانی متون ترکی خلجی

۱. جدول واک نگاری

معادل حروف لاتین			مثال	نشانه‌های واکه‌های خلجی
latin Halaç	IPA	örnäk		
A,a/Āā	/ɑ/,/a/	ālɪmla,hat	آلوملا(سیب)،هات(اسب)	آ، ا
Ä,ä/Ā,ā	/æ/	äl,bār	ال(دست)،به‌ر(رفتار)	ا، ە، ە، ع
Ä,ä/Ē,ē	/ā/	ām,ēnā	ائم(شلوار)،ائنه(پایین)	ا، ۈ، ئ، ئه
İ,i/Î,î	/i/	inäk,îdā	اینک(گاو)،ایده(سجده)	ای، ی و(ای کشیده)
I,ı	/u/	bacı,yılan	باجی(خواهر)،ییلان(مار)	ا، ې، ې
O,o/Ōō	/o/	toq,yōq	توق(سیر)،یوق(نیست)	او، ۆ، ۆ(او کشیده)
Ö,ö/Ō,ō	/ø/,œ/	söz,tört	سۆز(سخن)،تۆورت(چهار)	او، ۆ، ۆ(او کشیده)
U,u/Ūū	/u//u/	tuz,pül	توز(نمک)،پؤل	او، ۈ، ۈ(او کشیده)
Ü,ü/Ū,ū	/y/	kül,tün	کؤل(خاکستر)،تۆن(گور)	او، ۆ، ۆ(او کشیده)
İ,î	/ɪ/	kāldikī	کلدیکئی(آمدنی)،واردوقئی	ئ(درپایان افعال قیدی)

۲. جدول آواک نگاری(صامت‌ها)

معادل حروف لاتین			مثال	نشانه‌های آواک‌های خلجی
latin Halaç	IPA	örnäk		
B,b	/b/	būzuq	بۇزوق(ساز دهنی)	ب / ب / ب
P,p	/p/	pūş	پۇش(خس)	پ / پ / پ
T,t	/t/	tūk	تۆک	ت / ت / ت
T,t	/t/	tārāf	طرف	ط / ط / ط
s	/s/	äsār	اثر	ث / ث / ث
C,c	/dʒ/	can	جان	ج / ج / ج
Ç,ç	/tʃ/	çān	چان(خرمنکوب)	چ / چ / چ
H,h	/h/	hāl	حال	ح / ح / ح

H,h	/h/	här	هر	ه/هه/هه/ه
Ĥ,ĥ	/x/	ĥalq	خالق	خ/خه/خه/خ
D,d	/d/	dik	دیک (راست)	د / دد
R,r	/r/	ram	رام	ر / رر
J,j	/ʒ/	jala	ژاله	ژ / ژژ
S,s	/s/	särin	سرین (خنک)	س/سه/سه/س
Ş,ş	/ʃ/	şaq	شاق (سفت)	ش/شه/شه/ش
S,s	/s/	sāf	صاف	ص/صه/صه/ص
Z,z	/z/	zavq	ذاوق (ذوق)	ذ/ذذ
Z,z	/z/	zīq	زیق (پر)	ز / زز
Z,z	/z/	zāmin	ضامن	ض / ضه/ضه/ض
Z,z	/z/	zūlm	ظلم	ظ / ظه/ظه/ظ
F,f	/f/	fārik	فریک	ف / فه/فه/ف
Ğ,ğ	/u/	bağ,boğa	باغ، بوغا (گاو نر)	غ / غه/غه/غ
Ğ,ğ	/ʁ/ /G/	ğīz,qiğ	قیز، قیق* (فضله گوسفند)	ق/ق* (صدایی میان ق و خ)
G,g	/g/	gädä	گهده	گ / گه/گه/گ
Q,q	/q/	qaş	قاش (ابرو)	ق/قه/قه/ق
K,k	/k/	käsik	کسیک (لباس)	ک / که/که/ک
L,l	/l/	lāl/āl	لال، آل	ل / له/له/ل
M,n	/m/	män	من	م / مه/مه/م
N,n	/n/	nänä	ننه	ن / نه/نه/ن
yn=ñ	/ɲ/	säniñ,kēng	سینیڭ، کئنگ (گشاد)	یڭ (شبه غنه)
V,v	/v/	vaft	وافت (آهسته)	و / وو
Y,y	/j/	yär	یئر	ی / یه/یه/ی

Azəri türkcəsində:

Bir gün Süleyman şa qoşunu ilə yoldan keçirdi.

Gördü yolun üstündə bir qarışqa durub.

Süleyman şah elə bildi ki, qarışqanın ondan bir diləyi var.

Şah qarışqadan soruşdu:

- A qarışqa, burda niyə durubsan? Olmaya məndən bir diləyin var?

Qarışqa dedi:

- Dünyaya gəlib-gedən Süleymanları saymaq üçün burada durmuşam.

Xələc Türkcəsində:

Bî kün Hz.Süleyman qoşunu la yolda kaçär'ätti/ärti

kördü yoluñ üstü'çä bî qarınça / qamurçaq turmuş.

H.z.Süleyman monağ aɣnadı ki,qarınçañ unda bî hişäki var.

Süleyman Qarınçada soruşdu:

- Hâ! qarınça, böd nä turmuşañ? ö'mağä mändä bî hişäkiñ / diläk var?

Qarınça haydı:

- Dünya'qa kälip varan Süleymanları sänamaq'da saru boda turmuşam.

بى كۆن حضرت سۇلىمان قوشونو لا يۇلدا كچررتتي، كۆردۆ يۇلويڭ اۆستۆچە

بى قاربىنچا يا قامورچاق تورموش.

حضرت سۇلىمان مۇناقى آنگلادې كي، قاربىنچاى اوندا بى ھىشە كي وار.

سۇلىمان قاربىنچادا سۈرۈشتۈ :

- ھا! قاربىنچا، بۇد نە تورموشايڭ؟ اۇماغا مىندە بى ھىشە كيڭ . دىلە كيڭ و

ھىشكىڭ وار.

قارېنچا ھايدې:

- دونياقا كلىپ- واران سۇلىمانلارې سانماقدا سارو بۇدا تورموشام.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah dedi:

- dünyaya neçə süleyman gəlib, gedib?

Qarışqa dedi:

- sənle yetmiş süleyman.

Süleyman soruşdu:

- bunun nə ilə bilirsən?

Qarışqa dedi:

- ağılla, bacarıqla, qənaətimlə.

Süleyman dedi:

- ağıllı olduğunu nədən bilim?

Xələc Türkcəsində:

H.z.Süleyman haydı:

- dünya'qa nəççä Süleyman kälmiş varmış?

Qarınça haydı:

- sän'dilä yētmiş Süleyman.

H.z.Süleyman habar aldı:

- munu nābār biliyorıñ?

Qarınça haydı:

- āqıl'la, boşarıq'la ,qāna'ātimlä.

Süleyman haydı:

- āqıllıg olduquyu nērdä bildim?

حضرت سۇلىمان ھايدې:

- دونياقا نچچە سۇلىمان كلميش وارمېش؟

قارېنچا ھايدې:

- سىندىلە يىتمىش سۇلىمان.

حضرت سۇلىمان خابارآلدې:

- مونو نېەر بىلي يورويك؟

قارېنچا هايدي:

- عاقبل(عقل)لا ، بوشاروق لا، قناعت له.

حضرت سۇليمان هايدي:

- عاقبل لوق اولدوقويو نئردە بيلديم؟

Azəri türkcəsində:

Qarışqa dedi:

- Başımın yekəliyindən.

Süleyman şah soruşdu:

- Bacarıqlı olduğunu nədən bilim?

Qarışqa dedi:

- əl-ayağımın çevikliyindən.

Süleyman şah soruşdu:

- Qənaətliyini nədən bilim?

Qarışqa dedi:

- Belimin nazikliyindən.

Xələc Türkcəsində:

Qarınça haydı:

- boşumın büdiklikində/yəkəlikində.

Hız.Süleyman xəbar aldı:

- boşarıqlıq olduquyu nērdā bildim?

Qarınça haydı:

- əl- hadaqımın firzlikində.

Hız.Süleyman xəbar aldı:

- qāna'ātlikîyi nābār bildim?

Qarınça haydı:

- bēlimin nazukluqunda.

قارېنچا هايدي :

- بۆشوميڭ بېديك ليكىندە(يئكە ليكىندە)

حضرت سۇليمان خابارآلدي:

- بوشاروق لوق اولدوقويو نئردە بيلديم؟

قارېنچا هايدي:

- ال - هاداقوميڭ فيرزليكينده .

حضرت سۇليمان خابار آلدې:

- قناعت ليكنىڭى نېر بيلديم؟

قارېنچا هايدي:

- بئليميڭ نازوك لوقوندا.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah dedi:

- Sən nece qənaət eləyə bilərsən?

Qarışqa dedi:

- Mən bir buğda ilə yeddi il dolana bilərəm.

Süleyman şah dedi:

- Qarışqa, sən bu sözlərini sınaçacağam.

dediklərin doğru çıxdı, nə istəsən sənə verəcəyəm, yalan
çıxdı, səni öldürəcəyəm.

Qarışqa dedi:

- Mənim sözlərim doğrudur. Sınaya bilarsan.

Xəlc Türkçəsində:

Hız.Süleyman haydı:

- Sən nābār/nācür qāna'āt ētä biliñ?

Qarınça haydı:

- mən bî buğda la yēti yıl tolğanı bilim.

Süleyman haydı:

- Qarınça,sāniñ bu sözläriñyi/sözläriyi sınaştursam kārāk.
āğār haydıqlarınñ hidik/toğū oluğa , hārnā hişēgāyn sänā
vērim, āmma yupağ oluğa , sāni hōlārim.

Qarınça haydı:

- mānim sözlārim hidik'ār. imtahan ētäbiliñ.

حضرت سۇليمان هايدي:

- سن نېر قناعت ائته بيليڭ؟

قارېنچا جاواب وئردى:

من بى بوغدا لا يىتى يىل تولقانى بىلىم.

سۇلىمان ھايدى:

- قارېنچا، سىنىڭ بو سۆزلىرىڭ سىناشتورسام كرەك، اگر ھايدىقىلارنىڭ ھىدىك
توغرو اولوق، ھرنە ھىشنىڭ سەنە وئرىم، آما يوپاقى اولوق سەنە ھۆلەرىم.

قارېنچا ھايدى:

- مەن سۆزلىرىم ھىدىكار. امتحان ئىتە بىلىڭ.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah qarışqanı götürdü, şəhərə gəldilər.

Süleyman şah qarışqanı bir şüşənin içinə qoydurdu, yanına da bir buğda saldırdı.

Şüşənin ağzını bərk-bərk müşəmmələtdi, sonra göydən asdırdı. Nağıllarda vaxt tez gəlir.

Süleyman şahın başı kefə qarışdı, günlər gəlib keçdi.

Birdən şah yadına saldı ki, qarışqanı şüşəyə saldığı vaxtdan yeddi il keçib.

Adamlarına dedi:

- Qarışqanı buraya gətirin.

Xələc Türkcəsində:

Hız.Süleyman dästuru'la qarınçaı kötürdü, şəhrkə kəldilər.

Süleyman qarınçaı bî şüşəyn içiyä qoturdu, yanıya daq/ bî buğda hattırdı. Şüşäı ağzıı bäm bärk muşammal'attı,

o çağlan kökdä hastırdı. Matallarça vaht tēz kälir kaçär.

Hız.Süleymanıı boşu qarışdı/şuluqlandı, künlär kälip kaçdı bîdä u Häzrätin yad'ıya tüşdü ki, qarınçaı şüşä'kə hatdıqı vaht'da yēti yıl kaçmış'är.

färmän vērdi:

- Qarınçaı bō'raq hitikäyn.

- حضرت سۇلىمان دستورو لا قارېنچاى كۆتۆرمۆش، شەھرکە كلتدىلر.

سۇلىمان قارىنچاى بى شۆشەيىڭ ايچىئە قوتوردو، اونيىڭ يانئە دق بى بوغدا
هاتتوردو. شۆشەيىڭ آغزىڭ بىرەك موشاممالاتتى او چاقىلان سقىف دە
ساللاتتى. ماتالارچا واخىت تىز كلىر كچىر.

حضرت سۇلىماننىڭ بۇشۇ قاروشىتو(شولوقلاندى)، كۆن لىر كلىپ كچىدى، بىدە او
حضرتنىڭ يادىئە تۇشتۇ كي، قارىنچاى شۆشەكە هاتىدېقى واخىت دا يىتى يىل
كچمىش ار.

فرمان وئردى:

- قارىنچاى بۇراق ھىتىكەيىڭ.

Azəri türkcəsində:

Qarışqanı şahın hüzuruna gətirdilər.

Süleyman şah şüşənin ağzını açdı. Gördü qarışqa o gördüyü kimidi, sağ-salamatdı. Buğdanın da Hələ üçdə biri durur.

Süleyman şah ondan soruşdu:

- A qarışqa, bu buğdanın üçdəbirini niyə yeməyibsən?

Qarışqa dedi:

- Süleyman şah bir əhlikef adamdı. Qorxdum ki, yeddi ildən sonra da yadına düşməyəm, acından öləm.

Ona görə də buğdanın üçdə-birini saxladım.

Xələc Türkcəsində:

Qarınça Hz.Süleyman huzurıya kəlitdilər.

Hz.Süleyman şüşənin ağzını açdı. kördü qarınça u kördüki vərə ,sapba sağ'ar. buğday daq hala üçdə bisi turuyor.

Hz.Süleyman Qamurçaq'da sorag adlı:

- Ha qarınça , bu buğday üç də bisiñ nəy yemədikəyn?

Qarınça haydı:

- Süleyman bî əhli kef adam'ar, qorqum ki, yēti yildə sorā daq yadıya tüşməgām, açında hölüpägām.

unda saru mən daq buöday üçdə-bisiñ saqladum.

قارېنچاى حضرت سۇلىمان حضورىئە كلتدى لىر.

حضرت سۇلىمان شۆشەيڭ آغرىڭ ھاجدې. كۆردۆ قارېنچا او كۆر دۆكي وارا،

ساپا ساغ آر. بوغداى داق حالا اوچ دە بى رىدى توروپور.

حضرت سۇلىمان قارېنچادا سوراق آلدې:

- ھا قارېنچا، بو بوغداى اوچ دە بىسىڭ نە ئىمەدىكەيڭ؟

قارېنچا ھايدې:

- سۇلىمان بى اهل كئف آدام آر، قۇرقدوم كي، يىتى يىلدە سۇرە دق يادىئە

تۆشمەگم، آچېندا ھۆلۆپەگم.

اوندا سارو من دق بوغداى اوچ دە بىشىڭ ساقلادوم.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah dedi:

- Qarışqa, bu sözün doğru çıxdı.
indi bacarığını sınaıacağam. Bir xırman taxılı na vaxta
yuvana daşıya bilərsən?

Qarışqa dedi:

- Mənə toxunan olmasa bir günə.

Süleyman şah qarışqanı bir xırman taxılın üstünə buraxdı,
əmr verdi ki, ona toxunan olmasın. Qarışqa taxılı yuvasına
daşımağa baş-ladı. O gün keçdi. Sabah Süleyman şah gəldi,
gördü bir dənə də taxıl qalmayıb.

Xəlc Türkcəsində:

Hz.Süleyman haydı:

- Qarınça bu söziñ hidik hündü, tēmi boşarıqıñı/ boşarıqıyı
sınaştırsam kārāk. bî ħarman zorotu nāççā vaht'ça luvaya
yēti biliñ sän?

Qarınça cavab vərđi:

- mănā toqunqulu olmağa bî künçā .

Hz.Süleyman qarınçañ bî ħarman zorot üstüniyā sürmüş,
fārman vərđi ki, una toqunqulu o'mata/olmata. Qarınça
zorotu luvasıya yētmākā boşladı.

u kün kächdi, sabay/sēbi Hz.Süleyman kälđi, kördü bî dana
daq zorot qalmadıq.

- حضرت سۇلىمان ھايدې:

قارېنچا بو سۆزيڭ ھيديك ھۆندۆ، تېمي بۇشار وقىڭې سېناشتورسام.

ھايې كۆم بى خارمان زوروتو نچچە واختا چا لۇوايكا يېتى بىلين سن؟

قارېنچا جواب وئردى:

مېنە تۇقونقولۇ اولماق'ا بى كۆنچە.

حضرت سۇلىمان قارېنچاى بى خارمان زوروت اۆستىئە سۆرمۆش، فرمان

وئردى كي، اونا تۇقونقولۇ اوماتا.

قارېنچا زوروتو لوواسيئە يىتمەكە بوشلادې. اۇ كۆن كچدي. ساباي (سئي)
حضرت سۇليمان كلدي، كۆردۆ بى دانا داق زوروت قالمادوق.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah dedi:

- Qarışqa, bu sözün də doğru çıxdı. İndi sənənin ağlını
sınayacağam.
get, hazırlaş, sabah qoşunumla sənə qonaq gələcəyəm.
Qarışqa yuvasına getdi. Qarışqaların hamısını çağırırdı.
Süleyman şah üçün hər nə lazım idi, hazır elədilər.
Sabah açılan kimi Süleyman şah atını minib qarışqaya
qonaq gəldi.
Qarışqa Süleyman şahı qarşıladı.
Şah atdan düşdü. Qarışqa yoldaşına dedi:
- Atları tövlələrə çəkin.

Xələc Türkcəsində:

Süleymān haydı:

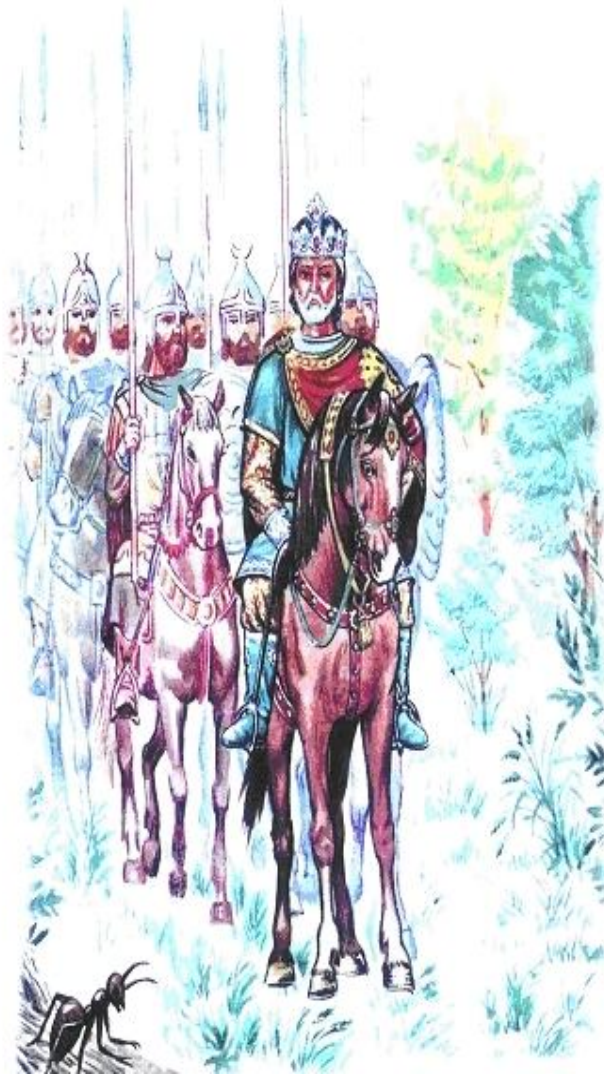
- Qarınça, bu söziñ dəq hidik oldu, tēmi sāniñ āqlıñyı(āqliyi)
sınaştırsam kārāk.
yova, hazırlanup, sēbi qoşunum'la sānā mehman kalgilikām.
Qarınça luvasıya vardı. Qarınçalarıñ varısıñ qîqirdi.
Hz.Süleymanda saru hār nā lazım artı, hazırladılar.
Tēzdäläyin Hz.Süleyman hatırñ hündü qarınça'qa mēhman
kaldi.
Qarınça Hz.Süleymanı qanşarladı. Şah hatda ēyndi.

سليمان هايدي:

- قارېنچا، بو سۆزيڭ دق هيديك اولدو، تئمي سنيڭ عاقلينڭى/عقلي
سېناشتورسام كرەك.

يۇوا، حاضېرلانوپ، سئبي قوشونوم لا ، سنە مئھمان كل گيلي كم.
قارېنچا لوواسيئە واردې. قارېنچالاريڭ واري سنيڭ قيقيردي.
حضرت سليمان دا سارو هرئە لازيمارتي حاضېرلادي لار.

تۆزدەلاين (تۆزدلي حضرت سۇليمان ھاتىڭ ھۆندۆ قارىنچا قا مئھمان كلدي.
قارىنچا حضرت سۇليمانى قانشارلادى. شاه ھاتدا ائىدى.

Azəri türkcəsində:

Qarışqalar atları tövlələrə çəkdilər.

Bu qarışqa özü də Süleyman şahla qoşununu evə apardı.

Qonaqlar xalı üstündə oturdular.

Qarışqa dedi:

- Xörək gətirin.

Qarışqalar gümüş, qızıl sinilərdə buğlana-buğlana yağlı plov gətirib qonaqların qabaqlarına qoydular.

Qonaqlar ləzzətli aşdan yeyib doydular.

Xələc Türkcəsində:

Qarınçalar hatları tävlälär'kə sürdülär.

Bu qarınça daq özü Hz.Süleymanla qoşunîh hävkä yëtti. mēhmanlar qalı üstüçä yordular.

Qarınça haydı:

- yēgülük/gaza hitigāh.

Qarınçalar gümüş, qızıl sinilərçä pärtam ētätir yağlıg palav kälitmiş mēhmanlarıh öngläriyā tüzdülär.

Mēhmanlar mätzälig aşda yemiş todular/toq odular.

قاربنچالار هاتلاري توله لركه سوردولر.

بو قاربنچا داق اوزو حضرت سوليمان لا قوشونيك هوكه يئندي.

مهمانلار قالي اوستوچه يوردولار.

قاربنچا هايدي:

- ينگولوك (غذا) هيتيگه يك.

قاربنچالار گوموش و قيزيل سيني لرچه پرتام اتته تير ياغلوق پلاو كلندي لر

مهمانلاريك اونغلرينه توزدولر.

مهمانلار مزه ليق اشدا يئميش تودولار (توق اولدولار).

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah dedi:

- Qarışqa, yaxşı qonaqlıq verdin. Səndən razı oldum.

Dur bir sənin cahi-cəlalına tamaşa eləyək.

Qarışqa dedi:

- Onda sən ixtiyar üzüyünü mənəver. Burdan qayıdanacan məndə qalsın. Bura mənim mülkumdü. Sənin burda hökm eləməyə ixtiyarın yoxdu.

Süleyman şah dedi:

- Verərəm, bu şərtlə ki, gərək itirməyəsən. Burdan çıxanda yenə Özümə qaytarasan.

Qarışqa dedi:

- Ver, qorxma, mən əmanət saxlamaqda qoçağam.

Xələc Türkcəsində:

Həz. Süleyman haydı:

- Qarınça, havul bizkə qulluq etdiñ, sändä razı oldum. Türkä bî sâniñ cahi-cälalınıyı tamaşa etdäk.

Qarınça haydı:

- u vaht sän ihtiyar yüzlükîñi mənä văr. borda holunğurqata mändiçä qalta, bō'ra mänim mulkum'ār. sâniñ boda hökm etmä ihtiyarını yoq'ār.

Həz. Süleyman haydı:

- vërim, bu şart'lä ki, kāräk yitirmägäñ. bō' rda hündükî händä özümä holîgäñ.

Qarınça haydı:

- văr, qorqma, mən əmanət saxlamaq'ça qoççaqqam.

حضرت سۇليمان هايدى:

- قارىنچا، ھاۋول بىزكە قوللوق ائىدىڭ، سىندە رازىي اولدوم.

تۆركە بىي سىنىڭ جاھ و جلالىڭ تاماشا ائىدىك.

قارىنچا هايدى:

- او واخت سىن اخیيار يۈزلۈكىڭ مەنە ۋر. بۇردا ھۈۈلۈنغورقاتا مندىچە قالتا.

بۇرا منىم مولكوم آر. سىنىڭ بۇدا حکم ائتمە اخیيارىڭ يۇق آر.

حضرت سۇليمان هايدى:

- ۋىرىم بو شرط لە كي، كرەك يىتيرمەگەيڭ. بۇردا ھۇندۇكى ھەندە اۋزۇمە

ھۆلى گەيىڭ .

قارېنچا ھايدې:

- ور، قۇرقما، من امانت ساقلاماق چا قوچچاقام. حضرت يۈزلۈكنىڭ بارماقېندا
ھېدى قارېنچاقا وئردى.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah üzüyünü qarışqaya verdi.
 Qarışqa üzüyü alıb getdi,yenə tez geri qayıdıb dedi:
 - indi dur gedək, mənim cahicəlalımı gör. Süleyman şah
 durub qarışqa ilə getdi,gördü burda buğda bir yanda
 tağlanıb, arpa bir yanda, darı bir yanda, düyü bir yanda.
 Hər yana baxırsan anbar-anbar taxıldı.
 Atların qabağında arpa dağ kimi qalanıb.
 Qarışqalar yerə tökülən taxılı dənə-dənə götürüb anbarlara
 tökürlər.
 Süleyman şah qarışqa ilə birlikdə başqa bir dama girdi.

Xəlc Türkcəsində:

Hız.Süleyman yüzlükîñ barmaqında hîdi qarınçaqa vêrdi.
 Qarınça yüzlükü aldı vardı, hândâ tēz hağa holunmuş kâldi
 haydı:
 - tēmi türkâ varaq, mānim cahı-cālalımı körü.
 Hız.Süleyman turdu qarınça la vardı,kördü boda, buğda bî
 yança tayalanmış, arpa bî yança, qarqan bî yança,dügü bî
 yança.Hâr yanqa vaqorîñ anbar-anbar zorot'âr.Hatlarıñ
 öngüçä ârpa tağ vâra qalanmış'ar.Qarınçalar yêrkä
 tökülgülü
 danı dana-dana hālımış anbarlarqa tökâyorlar/tökâyollar.
 Hız.Süleyman qarınça la hadru/ēyzä bî payaqa kîirdi.

قارېنچا يۈزلۈكۈ آلدې،واردې ھندە تتر ھاغا ھولوندو كلدي ھايدې:

- تئمي تۆركە وراق، منيم جاه و جالومو كۆرۈ.

حضرت سۇلىمان تورىدو قارېنچالا واردې. كۆردۈ بۇدا؛ بوغدا بى يانچا قاللاق-
 لانمېش، آرپا بى يانچا، قارقان بى يانچا، دۆگۈ بى يانچا. ھەر يانقا واقورىڭ
 آنبار- آنبار زوروت آر. ھاتلارىڭ اۇنگۈچە آرپا تاغ وارا قاللانمېش آر. قارېنچالار
 يىركە تۈكۈل گۈلۈ دانې، دانا- دانا ھالېمېش آنبارلارقا تۈكەيورلار.
 حضرت سۇلىمان قارېنچالا ھادرې(ايىزە) بى پايقا كىردى.

Azəri türkcəsində:

Gördü bu dam da ağzına kimi yaraqla doludu.
 Hər yandan nizə, ox asılıb. Qılınclar baş-başa çatılıb.
 Qalxanlar üst-üsta, qalaq-qalaq yığılıb.
 Süleyman şah burdan da keçib bir dama girdi. Gördü bu
 dam ləlcavahiratla doludu. Oradan da keçib axırıncı dama
 girdi. Gördü bu dam da üzüklə doludu.
 Süleyman şah baxıb-baxıb dedi:
 - Qarışqa, sənə Süleyman ixtiyarı, dövlət nə lazım, özün elə
 bir Süleymansan. Ver mənim ixtiyar üzüyümü gedim.

Xələc Türkcəsində:

kördü bu paya daq ağziya ta əslihä lä tolmuş'ar.
 hār yanqa nēyzä, hoq hasılmış. qılıçlār baş-başqa çatılmış'ar
 qalqanlar üst-üstkä, qallaq-qallaq koma olmuş.
 Hz.Süleyman borda daq kächdi bî payaqa kîrdi kördü bu dam
 läl-cavahiratla tola'rı. orada daq kächti āhrını payaqa kîrdi.
 kördü bu dam daq tola yüzlük'är.
 Hz.Süleyman vaqa-vaqa haydı:
 - Qarınça, sänä Süleyman
 iḥtiyarı, dövlät nā lazım, özüyn āna bî Süleymanaḥ.vār
 mänim iḥtiyar yüzlükümü yovardum.

کۆردۆ بو پایا داق آغزیئە تا سلاھ دا تولموش آر. ھەر یانقا نئیزە، ھوق
 ھاسبلمبش، قیلیچلر باش باشقا چاتبلمیش آر. قالقانلار اۆست اۆست کە
 قاللاق - قاللاق کومالانمبش.

حضرت سۇلیمان بۇردا داق كچدي بى پايقا كيردي، كۆردۆ بو دام داق تۇلا
 لعل و جواهرات آر. اوردا داق كچتي آخېرونجو پايقا كيردي ، كۆردۆ بو دام
 داق تۇلا يۆزلۆك ار.

حضرت سۇلیمان واقا ھايدې:

- قارىنچا سەنە سۇلیمان اختياري، دولتي نە لازوم، اۆزىڭ آنا بى سۇلیمانايڭ.

ور منيم اختيار يۆزلۆكۆم يۇواروم .

Azəri türkcəsində:

Qarışqa dedi:

- Hara gedirsən? ahdina vəfa Elə. Bir üzük nədi ki, onu dilə gətirirsən.

Axtar bu üzüklərin içindən öz üzüyünü tap götür.

Süleyman şah əyildi ki, üzüyünü tapsın götürsün, baxdı ki, bütün Üzüklərin qasında Süleyman yazılıb, hamısı da bir-birinə oxşayır.

Dedi:

- Qarışqa, bu üzüklərin hamısı Süleyman adınadı.

Bunları hararlan yığıbsan?

Xələc Türkcəsində:

Qarınça haydı:

- nērāq varıyuruñ ? āhdiñyā vafa ēti. bî yüzlük nāsār ki, unu tilkā kālîyuruñ/kālîyoyn. hāğrēy bu yüzlükləriñ içində öz yüzlükñ bulu kötüräl.

Hız.Süleyman əyildi ki, yüzlükñ bulup kötürägä, vaqtı kördü, bitäv/bitin/tamam yüzlükləriñ qaşıça Süleyman yazılmış, koması daq bî-bîrkä bānzor/ āmanor.

Hız.Süleyman Haydı:

- Qarınça, bu yüzlükləriñ kullusu Süleyman ātıya'ri. bulları nērälärdä yigmişäñ?

- قارېنچا هايدي: نئرهق واري يوريك؟ عهديه وافاتي.

بى يۆزلۆك نەسر كي، اونو تىلكە كلى يۇريك (كلى يويك)، هاغرئي بو يۆزلۆكلريك ايچينده اۆز يۆزلۆكيك بولو كۆتۆرال.

- حضرت سۇليمان ايلدي كي، يۆزلۆكيك بولوپ كۆتۆرالگە كۆردۆ كي، تامام يۆزلۆكلريك قاشېچا سۇليمان يازيلموش، واروسو داق بى يىركە بنزور (آمانور).

حضرت سۇليمان هايدي:

- قارېنچا، بو يۆزلۆكلريك هاموسو سۇليمان آتي ري بوللاري نئره لردە

يىغميشەيك؟

Azəri türkcəsində:

Qarışqa dedi:

- A Süleyman şah, sən bircə özünü görürsən.
- Mən bunları Süleymanların yer-yurdundan yığmışam.
- Süleyman şah qarışqaya dedi:
- Görünür, yaşın çoxdu?
- Qarışqa dedi:
- Dünyaya görə hələ cavanam.
- Süleyman şah dedi:
- Qarışqa, sənin dostun kim, düşmənin kimdi?

Xələc Türkcəsində:

Qarınça haydı:

- ha Süleyman, sən fəqət özüyü körürsən .
- mən bulları Süleymanların yər-yurtunda yığıştırmışam.
- Hə.Süleyman qarınçağa haydı:
- monağ bəlli'ri ki səniñ yaşın həyli'ri?
- Qarınça haydı:
- dünyağa körə hala cavanam.
- Hə.Süleyman haydı:
- Qarınça, səniñ dostıñ kim və düşməniñ kim'ər?

قارېنچا هايدي:

- ها سۇليمان، سەن فقط اۆزۆيۆ كۆرۆريڭ . مەن بۇلارې سۇليمانلارېڭ يئر - يورتوندا يىغىشتىر مېشىم.

حضرت سۇليمان قارېنچاقا هايدي:

- موناق بېللى ري كي، ياشيڭ خېلى ري.
- قارېنچا هايدي: دونياقا كۆره حالا جاوانام.
- حضرت سۇليمان هايدي:

- قارېنچا، سېنىڭ دوستيڭ كيم و دوشمېنىڭ كيم ار؟

Azəri türkcəsində:

Qarışqa dedi:

- Mənim dostum torpaq, düşmənim sözündə doğru olmayanlardı.

Süleyman şah dedi:

- Qarışqa, mən sözümdə doğruyam.
De görüm, sözlərinin doğruluğuna görə məndən nə istəyirsən?

Qarışqa dedi:

- Səndən heç nə istəmirəm, bircə bizim nəsildən xarac alma.

Xələc Türkcəsində:

Qarınça haydı:

- mənim dostum torpaq və düşmənim sözləri hidik olmaqulular'ār.

Hə.Süleyman haydı:

- Qarınça, mən sözümçə toğrursam./ mənim sözüm hidik'ār. hayı kördüm, sözlərimiñ hidiklikə körə mändə nəşə hişeyorıñ?

Qarınça haydı:

- sändə həşnə hisəmorum, fəqət bizim nəsildə ɣarac alma.

قارېنچا هايدي:

- منيم دوستوم تۇرپاق و دوشمنيم سۆزلىرى هيديك اولماقولو لار آر.(يوپاق

دانېشقولولار)

حضرت سۇليمان هايدي:

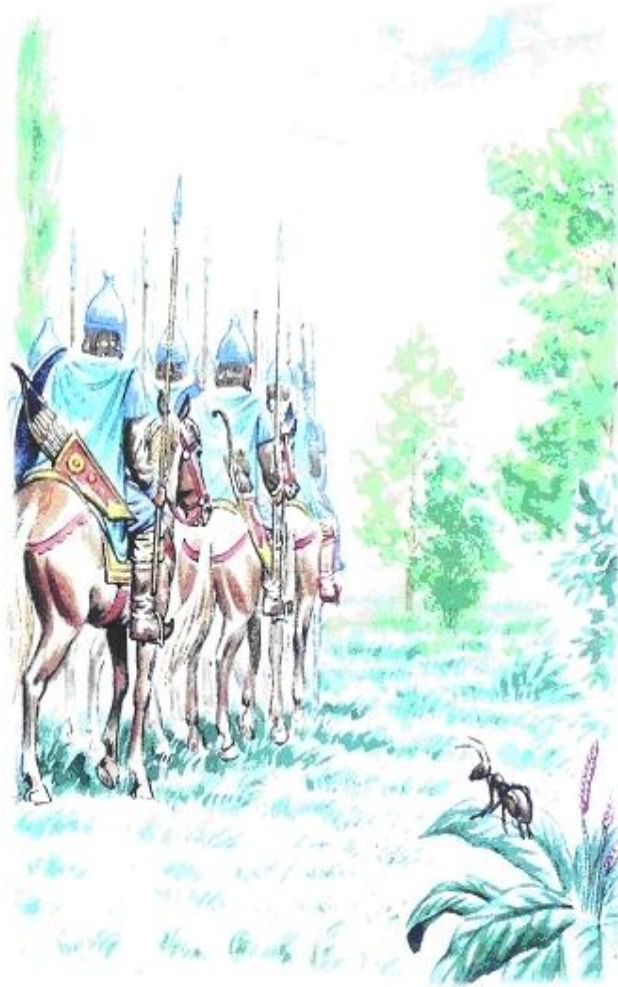
- قارېنچا، من سۆزۆمچە تورقولوسسام (تورقورورسام).

منيم سۆزۆم هيديك ار. هايي كۆردۆم (كۆم) سۆزلىرىمىڭ هيديكلىكى كۆرە

مندە نىسە هيشى يورويڭ؟

قارېنچا هايدي:

- سىندە ھىشەنە ھىشەمۇروم، فقط بىزىم نىسىل دە خراج آلا.

Azəri türkcəsində:

Süleyman şah dedi:

- Bundan sonra sizin nəsildən Xərac yoxdu. Mənim ixtiyar üzüyümü tap, ver gedim.

Qarışqa Süleyman şahın ixtiyar üzüyünü tapdı, özünə verdi.

Süleyman Şah atlandı, qarışqa ilə xudahafizləşib, qoşunu ilə varıb getdi.

Nağıl qurtardı. Siz sağ, mən də salamat.

Xələc Türkcəsində:

Həz. Süleyman haydı:

- munda söhrə sizni nəsilçə hərəc yox'ər. mənim ihtiyar yüzlükümü bulu, vərə yovarum.

Qarınça Həz. Süleyman'ın ihtiyar yüzlükünü buldu, öziyə vərdi. Süleyman hatlandı, qarınça la Hədahafizşadı , qoşunu la hündü vardı.

Matal tamam oldu . siz sağ, mändəq salamat.

حضرت سۇليمان هايدې:

- مۇندا سۆھرە سىزنىڭ نەسلچە خەراج يۇق آر. مەنەم اخییار یۆزلۆکۆمۆ بولو

ورە مەن یۇواروم.

قارېنچا، حضرت سلیماننىڭ اخییار یۆزلۆكىڭ بولدى، وئردى. سليمان هاتلاندى

قارېنچالا خداحافظ شادې، قوشونو لا هۆلوندى واردې.

ماتال تامام اولدى. سىز ساغ مەن دق سلامت.

**Süleyman şah və qaeışqa
(Nağıl)**

Naşiri	Hikmət Hüseynov
Nəşriyyatın direktoru	Eldar Əliyev
Mətbəənin direktoru	Səhraf mütəfayev
Texniki redaktoru və	Fərid kərimov
kompyuter dizaynı	
Rəssamı	Caçal Dərbəndi
Korrektoru	Könül zamanova

Çapa imalanıb 03.03.2008.
Sifariş N 095. Sayı 500 nüsxə. Formatı 70 X 100

F.ç.v. 1.ş.ç.v.1,29. ş.r.o.6,45. Ofset çapı.

Qiyməti 60 qəpik
“çaşloğlu” nəşriyyatı
“çaşloğlu” mətbəəsi
Bakı ş.,M.Müşfiq küç. ,2a.
Telefon: 44-49-71

Azərbaycan və Xələc Türkcəsində Nağıl

**SÜLEYMAN ŞAH
və QRIŞQA**

Hikmet Hüseyov

**HZ.SÜLÉYMAN'la
QARINÇA/QAMURÇAQ
HÄKAYÄTİ**

çevirən:

Əli Əsgər Cəmrasi

2016

Azərbaycan və Xələc Türkcəsində Nağıl

SÜLEYMAN ŞAH və QRİŞQA

Hikmet Hüsefov

çevirən:

Əli Əsgər Cəmrəsi

2016